Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

26. märts 2020*

Eelotsusetaotlus – Raamotsus 2008/947/JSK – Kohtuotsuste ja vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevate otsuste vastastikune tunnustamine – Kohaldamisala – Kohtuotsus, millega on mõistetud täitmisele mittepööratud vabadusekaotuslik karistus – Tingimuslik meede – Kohustus hoiduda uue kuriteo toimepanemisest – Seadusest tulenev kohustus

Kohtuasjas C-2/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Riigikohtu (Eesti) 11. detsembri 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. jaanuaril 2019, kriminaalasjas järgmise isiku suhtes:

A. P.

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot, kohtunikud M. Safjan, L. Bay Larsen (ettekandja), C. Toader ja N. Jääskinen,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikku menetlust ja 14. novembri 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– A. P., esindajad: vandeadvokaadid M. Lentsius ja G. Sile,

– Eesti valitsus, esindaja: N. Grünberg,

– Läti valitsus, esindajad: V. Soņeca, L. Juškeviča ja I. Kucina,

– Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér, M. M. Tátrai ja V. Kiss,

– Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna ja J. Sawicka,

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. Grünheid ja K. Toomus,

olles 6. veebruari 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: eesti.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/947/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kohtuotsuste ja vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevate otsuste suhtes, et teostada tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet (ELT 2008, L 337, lk 102) tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud menetluses, mis käsitleb Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa (Riia linna Latgale piirkonna kohus, Läti) tehtud sellise kohtuotsuse tunnustamist Eestis, millega A. P.-le mõisteti kolmeaastane vangistus, mis jäeti täitmisele pööramata.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Raamotsuse 2008/947 põhjendused 8 ja 24 on sõnastatud järgmiselt:

„(8) Täitmisele mittepööratud karistuste, tingimisi karistuste, alternatiivsete mõjutusvahendite ja tingimisi vabastamist käsitlevate otsuste vastastikuse tunnustamise ja nende üle järelevalve teostamise eesmärgiks on suurendada süüdimõistetud isiku ühiskonda taasintegreerumise võimalusi, võimaldades tal säilitada perekondlikke, keelelisi, kultuurilisi ja muid sidemeid, kuid samuti korduvkuritegevuse ärahoidmise eesmärgiga parandada tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite täitmise järelevalvet, pöörates seega asjakohast tähelepanu kannatanute ja avalikkuse kaitsele.

[…]

(24) Kuna käesoleva raamotsuse eesmärki, nimelt süüdimõistetud isikute sotsiaalse taasintegreerumise hõlbustamine, kannatanute ja avalikkuse kaitse parandamine ning sobivate tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite rakendamise hõlbustamine õigusrikkujate puhul, kes ei ela süüdimõistva otsuse teinud riigis, ei suuda liikmesriigid hõlmatud olukordade piiriülese iseloomu tõttu piisavalt saavutada ning meetme ulatuse tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib Euroopa Liit võtta meetmeid kooskõlas […] subsidiaarsuse põhimõttega […]“.

4 Raamotsuse artikli 1 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Raamotsusega püütakse hõlbustada süüdimõistetud isikute sotsiaalset taasintegreerumist, parandada kannatanute ja avalikkuse kaitset ning hõlbustada sobivate tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite kohaldamist õigusrikkujate puhul, kes ei ela süüdimõistva otsuse teinud riigis. Nende eesmärkide saavutamiseks sätestatakse käesolevas raamotsuses eeskirjad, mille kohaselt liikmesriik, mis ei ole isiku süüdi mõistnud liikmesriik, tunnustab kohtuotsuseid ja vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevaid otsuseid ning teostab kohtuotsuse alusel määratud tingimuslike meetmete või sellises kohtuotsuses sisalduvate alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet ning võtab vastu kõik muud selle kohtuotsusega seotud otsused, kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti.

2. Käesolevat raamotsust kohaldatakse üksnes:

a) kohtuotsuste ja vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevate otsuste tunnustamise suhtes;

b) tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalve eest vastutuse ülevõtmise suhtes;

c) kõigi muude punktidega a ja b seotud otsuste suhtes,

nagu on ette nähtud ja sätestatud käesolevas raamotsuses."

5 Raamotsuse artikli 2 punktid 1–4 ja 7 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas raamotsuses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „kohtuotsus" – otsuse teinud riigi kohtu lõplik otsus või korraldus, millega tuvastatakse, et füüsiline isik on toime pannud kuriteo, ja määratakse:
   a) vabadusekaotuslik karistus või vabadust piirav meede, kui selle kohtuotsuse alusel või sellest tuleneva vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsusega on toimunud tingimisi vabastamine;
   b) täitmisele mittepööratud karistus;
   c) tingimisi karistus;
   d) alternatiivne mõjutusvahend;

2) „täitmisele mittepööratud karistus" – vabadusekaotuslik karistus või vabadust piirav meede, mille täitmisele pööramine on karistuse mõistmise ajal tingimisi osaliselt või täielikult peatatud ning on määratud üks või mitu tingimuslikku meedet. Sellised tingimuslikud meetmed võivad olla lisatud kohtuotsusele või olla kindlaks määratud vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevas eraldi otsuses, mille on teinud pädev asutus;

3) „tingimisi karistus" – kohtuotsus, millega tingimisi lükatakse edasi karistuse kohaldamine ning millega määratakse üks või mitu tingimuslikku meedet või millega määratakse vabadusekaotusliku karistuse või vabadust piirava meetme asemel üks või mitu tingimuslikku meedet. Sellised tingimuslikud meetmed võivad olla lisatud kohtuotsusele või olla kindlaks määratud vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevas eraldi otsuses, mille on teinud pädev asutus;

4) „alternatiivne mõjutusvahend" – karistus, millega määratakse kohustus või juhis, välja arvatud vabadusekaotuslik karistus, vabadust piirav meede või rahaline karistus;

[…]

7) „tingimuslikud meetmed" – pädeva asutuse poolt määratud kohustused ja juhised, mis otsuse teinud riigi siseriiklike õigusaktide kohaselt kehtestatakse füüsilise isiku suhtes seoses täitmisele mittepööratud karistusega, tingimisi karistuse või tingimisi vabastamisega".

6 Raamotsuse artikkel 4 sätestab:

„1. Käesolevat raamotsust kohaldatakse järgmiste tingimuslike meetmete või alternatiivsete mõjutusvahendite suhtes:

a) süüdimõistetud isiku kohustus teavitada konkreetset asutust mis tahes elukoha või töökoha muutusest;

b) kohustus mitte siseneda otsuse teinud riigi või täidesaatva riigi teatavatesse paikadesse või kindlaksmääratud piirkondadesse;

[…]

d) juhised, mis on seotud käitumise, elukoha, hariduse ja koolituse, vaba aja veetmisega või mis sisaldavad kutsealal tegutsemise piiranguid või viise;

[…]

f) kohustus vältida kontakte konkreetsete isikutega;

g) kohustus vältida kontakte konkreetsete esemetega, mida on kasutatud või mida süüdimõistetud isik võib tõenäoliselt kasutada kuriteo toimepanemiseks;

[…]

2. Iga liikmesriik teavitab käesoleva raamotsuse rakendamisel nõukogu peasekretariaati sellest, milliste tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet ta on lisaks lõikes 1 osutatutele valmis teostama. Nõukogu peasekretariaat teeb saadud teabe kättesaadavaks kõikidele liikmesriikidele ja komisjonile.“

7 Raamotsuse 2008/947 artikli 6 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Kui otsuse teinud riigi pädev asutus edastab artikli 5 lõigete 1 või 2 kohaldamisel kohtuotsuse ja vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsuse teisele liikmesriigile, tagab ta, et otsusega koos saadetakse tunnistus, mille standardvorm on esitatud I lisas.

2. Otsuse teinud riigi pädev asutus edastab kohtuotsuse ja vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsuse koos lõikes 1 osutatud tunnistusega otse täidesaatva riigi pädevale asutusele mis tahes kirjalikku jälge jätval viisil, mis võimaldab täidesaatval riigil nende autentsust kindlaks teha. Kohtuotsuse originaal ja vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsuse originaal või nende tõestatud koopiad ja samuti tunnistuse originaal edastatakse täidesaatva riigi pädevale asutusele, kui ta seda taotleb. Nimetatud pädevad asutused edastavad kõik ametlikud teated teineteisele samuti otse.“

8 Raamotsuse artikli 8 lõige 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Juhul kui artikli 6 lõikes 1 osutatud tunnistus on mittetäielik või ei vasta selgelt kohtuotsusele ja vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevale otsusele, võib täidesaatva riigi pädev asutus kohtuotsuse või vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsuse tunnustamise edasi lükata kuni tunnistuse täiendamiseks või parandamiseks määratud mõistliku tähtajani.“

9 Raamotsuse artikli 11 lõike 1 punkt a ja lõige 3 sätestavad:

„1. Täidesaatva riigi pädev asutus võib keelduda kohtuotsuse või vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsuse tunnustamisest ning tingimuslike meetmete või alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalve eest vastutuse võtmisest, kui:

a) artikli 6 lõikes 1 osutatud tunnistus on mittetäielik või ei vasta selgelt kohtuotsusele või vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevale otsusele ning seda ei ole täiendatud või parandatud täidesaatva riigi pädeva asutuse määratud mõistliku ajavahemiku jooksul;

[…]

3. Täidesaatva riigi pädev asutus teavitab lõike 1 punktides a, b, c, h, i, j ja k osutatud juhtudel enne otsuse tegemist mitte tunnustada kohtuotsust või vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevat otsust ning mitte võtta vastutust tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalve eest sellest asjakohasel viisil otsuse teinud riigi pädevat asutust ning vajadusel palub sel viivitamata esitada kogu vajalik lisateave."

10 Raamotsuse artikli 14 lõige 1 näeb ette:

„Täidesaatva riigi pädeva asutuse pädevusse kuulub kõigi täitmisele mittepööratud karistuse, tingimisi vabastamise, tingimisi karistuse ja alternatiivse mõjutusvahendiga seotud edasiste otsuste vastuvõtmine, eelkõige tingimusliku meetme või alternatiivse mõjutusvahendi mittetäitmise korral või kui süüdimõistetud isik paneb toime uue kuriteo.

Selliste edasiste otsuste alla kuulub eelkõige:

a) tingimusliku meetme või alternatiivse mõjutusvahendiga seotud kohustuste või juhiste muutmine või tingimisi karistuse kestuse muutmine;

b) kohtuotsuse täitmise peatamise tühistamine või tingimisi vabastamist käsitleva otsuse tühistamine ja

c) alternatiivse mõjutusvahendi või tingimisi karistuse korral vabadusekaotusliku karistuse või vabadust piirava meetme määramine."

11 Raamotsuse 2008/947 artikli 20 lõige 2 sätestab:

„Kui otsuse teinud riigis toimub asjaomase isiku suhtes uus kriminaalmenetlus, võib otsuse teinud riigi pädev asutus taotleda täidesaatva riigi pädevalt asutuselt, et ta annaks tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalve ning kohtuotsusega seonduvate kõigi edasiste otsuste tegemise pädevuse tagasi otsuse teinud riigi pädevale asutusele. Sellisel juhul võib täidesaatva riigi pädev asutus anda pädevuse üle otsuse teinud riigi pädevale asutusele."

Eesti õigus

12 Karistusseadustiku § 73 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui kohus, arvestades kuriteo toimepanemise asjaolusid ja süüdlase isikut, leiab, et mõistetud tähtajalise vangistuse ärakandmine või rahalise karistuse tasumine süüdlase poolt ei ole otstarbekas, võib ta määrata, et süüdlase suhtes jäetakse karistus täielikult või osaliselt tingimisi kohaldamata. Karistuse võib täielikult jätta tingimisi kohaldamata, kui käesoleva seadustiku eriosast ei tulene teisiti. Jättes karistuse tingimisi kohaldamata, ei pöörata mõistetud karistust täielikult või osaliselt täitmisele, kui süüdlane ei pane kohtu määratud katseajal toime uut tahtlikku kuritegu […]".

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

13 Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa (Riia linna Latgale piirkonna kohus) 24. jaanuari 2017. aasta otsusega mõisteti A. P-le kolmeaastane vangistus, mis jäeti täitmisele pööramata.

14 Justiitsministeerium (Eesti) edastas 22. mail 2017 Harju Maakohtule Läti pädeva asutuse taotluse selle kohtuotsuse tunnustamiseks ja täitmiseks Eestis.

15 Harju Maakohus rahuldas selle taotluse 16. veebruari 2018. aasta määrusega.

16 Tallinna Ringkonnakohus jättis A. P. määruskaebust menetledes oma 21. märtsi 2018. aasta määrusega Harju Maakohtu määruse muutmata.

17 A. P. esitas selle määruse peale määruskaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

18 See kohus leiab Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa (Riia linna Latgale piirkonna kohus) 24. jaanuari 2017. aasta otsust arvestades, et A. P-le mõistetud karistuse täitmisele pööramata jätmisel on pandud vaid Eesti karistusseadustiku § 73 lõike 1 tähenduses kohustus mitte panna toime uut tahtlikku kuritegu.

19 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul ei vasta selline kohustus ka ühelegi tingimuslikule meetmele või alternatiivsele mõjutusvahendile, mida on nimetatud raamotsuse 2008/947 artikli 4 lõikes 1.

20 Kuna Eesti õigus lubab selle raamotsuse alusel kohtuotsust tunnustada vaid siis, kui sellega on kindlaks määratud vähemalt üks nendest tingimuslikest meetmetest või alternatiivsetest mõjutusvahenditest, siis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas nimetatud raamotsust tuleb tõlgendada nii, et sellega nähakse ette sellise kohtuotsuse tunnustamine, nagu on teinud Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa (Riia linna Latgale piirkonna kohus) 24. jaanuaril 2017.

21 Neil asjaoludel otsustas Riigikohus (Eesti) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [raamotsusega 2008/947] on kooskõlas liikmesriigi kohtuotsuse tunnustamine ning selle täitmise üle valvamine ka juhul, kui süüdimõistetu on selle otsusega vangistusest tingimisi vabastatud ilma mingeid lisakohustusi panemata nii, et isiku ainus kohustus on hoiduda katseajal uue tahtliku kuriteo toimepanemisest (tegemist on karistusest tingimisi vabastamisega Eesti karistusseadustiku § 73 tähenduses)?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

Vastuvõetavus

22 Läti valitsus väidab, et esitatud küsimus on vastuvõetamatu, kuna eelotsusetaotlus põhineb Läti õiguse vääral tõlgendusel, mistõttu võiks järeldada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtus ei ole tegelikku vaidlust.

23 Sellega seoses väidab ta esiteks, et eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab ekslikult, et A. P. on kohustatud üksnes hoiduma uue tahtliku kuriteo toimepanemisest katseajal, kuna Läti õigus võimaldab karistuse täitmisele pöörata ka mittetahtliku kuriteo korral ja kuna see õigus näeb automaatselt ette teatavate tingimuslike meetmete võtmise isikute suhtes, kellele mõistetud vangistus on jäetud täitmisele pööramata.

24 Teiseks väidab see valitsus, et Eesti kohtud oleksid raamotsuse 2008/947 artikli 8 lõike 2 ning artikli 11 lõike 1 punkti a ja lõike 3 alusel pidanud paluma kohtuotsuse teinud riigi kohtutel esitada neile kogu vajalik teave selle tunnistuse täiendamiseks, mis on vastavalt raamotsuse artikli 6 lõikele 1 Läti pädeva asutuse edastatud kohtuotsusele lisatud. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus oleks seda kohustust täitnud, oleks ta mõistnud, et põhikohtuasjas puudub pooleliolev vaidlus.

25 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 ette nähtud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise koostöö raames üksnes asja menetleva ja selle lahendamise eest vastutava liikmesriigi kohtu ülesanne kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsusetaotluse

vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud vastama (4. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality ja Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Sellest järeldub, et eeldatakse, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (4. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality ja Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Lisaks peab Euroopa Kohus Euroopa Liidu ja liikmesriikide kohtute pädevuste jaotuse raames võtma arvesse eelotsuse küsimuste faktilist ja õiguslikku konteksti nii, nagu seda on eelotsusetaotluses kirjeldatud. Seega, sõltumata Läti valitsuse kriitikast eelotsusetaotluses väljendatud hinnangu kohta seoses kohtuotsuse – millega A. P-le mõistetud vangistus jäeti täitmisele pööramata – tagajärgedega, tuleb käesolevat eelotsusetaotlust analüüsida sellest hinnangust lähtudes (vt selle kohta 12. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (perekonnaga taasühinemine – pagulase õde), C-519/18, EU:C:2019:1070, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Selles kontekstis ei saa Läti valitsuse argument, et Eesti kohtutel on kohustus paluda Läti kohtutelt teavet, olla edukas. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb kindlaks teha, kas tal on kogu vajalik teave, mille edastamine on raamotsuses 2008/947 nõutud, ning eelkõige, kas raamotsuse artiklis 6 nimetatud tunnistust on vaja täiendada. Niisiis, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis, et tal on piisavalt teavet, et riigisiseste asjasse puutuvate õigusnormide alusel kindlaks määrata selle kohtuotsuse tagajärjed, millega A. P-le mõistetud vangistus jäeti täitmisele pööramata, siis ei saa Euroopa Kohus seda hinnangut kahtluse alla seada.

29 Eeltoodust tuleneb, et Läti valitsuse argumendid ei ole piisavad selleks, et tõendada, et esitatud küsimus ei ole ilmselgelt mingil viisil seotud põhikohtuasja tegelike asjaolude või esemega, ning seega ei saa need argumendid ümber lükata eeldust, et see küsimus on asjakohane.

Sisulised küsimused

30 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas raamotsuse 2008/947 artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellise kohtuotsuse tunnustamine, millega on mõistetud vangistus, mis on jäetud täitmisele pööramata üksnes tingimusel, et täidetakse seadusjärgset kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest, kuulub selle raamotsuse kohaldamisalasse.

31 Raamotsuse 2008/947 artikli 1 lõige 2 sätestab, et seda raamotsust kohaldatakse üksnes kohtuotsuste ja vajaduse korral vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevate otsuste tunnustamise suhtes, tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalve eest vastutuse ülevõtmise suhtes ning kõigi muude selle tunnustamise või järelevalvega seotud otsuste suhtes.

32 Raamotsuse artikli 2 punktist 1 tulenevalt on „kohtuotsus“ selle raamotsuse tähenduses otsuse teinud liikmesriigi kohtu lõplik otsus, millega tuvastatakse, et füüsiline isik on toime pannud kuriteo, ja määratakse üks raamotsuse artikli 2 punkti 1 alapunktides a–d loetletud meetmetest.

33 Kuna esitatud küsimus puudutab sellise kohtuotsuse tunnustamist, millega on mõistetud vangistus, mis on jäetud täitmisele pööramata, siis tuleb raamotsuse 2008/947 artikli 2 punkti 1 alapunkti b alusel – milles viidatakse kohtuotsustele, millega on mõistetud täitmisele mittepööratud karistus – kindlaks teha, kas sellist kohtuotsust tuleb pidada selle raamotsuse artikli 2 punkti 1 tähenduses kohtuotsuseks.

34 Mõiste „täitmisele mittepööratud karistus“ on raamotsuse artikli 2 punktis 2 määratletud kui vabadusekaotuslik karistus või vabadust piirav meede, mille täitmisele pööramine on karistuse mõistmise ajal tingimisi osaliselt või täielikult peatatud ning on määratud üks või mitu tingimuslikku meedet.

35 Järelikult tuleb kindlaks teha, kas kohustus hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest on tingimuslik meede raamotsuse 2008/947 tähenduses.

36 Selles osas tuleneb raamotsuse artikli 2 punktist 7, et tingimuslikud meetmed nimetatud raamotsuse tähenduses on pädeva asutuse määratud kohustused ja juhised, mis otsuse teinud riigi õigusaktide kohaselt kehtestatakse füüsilise isiku suhtes seoses täitmisele mittepööratud karistusega, tingimisi karistuse või tingimisi vabastamisega.

37 Kuna see säte ei piira nimetatud raamotsuse tähenduses „tingimuslikeks meetmeteks“ kvalifitseerimist ainult teatavat konkreetset liiki kohustustega, siis võib kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest seega pidada selliseks tingimuslikuks meetmeks, kui see kujutab endast tingimust, mis on vangistuse täitmisele pööramata jätmisele seatud.

38 Samas täpsustab raamotsuse 2008/947 artikli 4 lõige 1, et raamotsust kohaldatakse selles sättes loetletud tingimuslikele meetmetele või alternatiivsetele mõjutusvahenditele, ning see piirab seega põhimõtteliselt raamotsuse kohaldamisala nende tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahenditega.

39 On tõsi, et selle piirangu saab teatavates olukordades kohaldamata jätta, kuna igal liikmesriigil on raamotsuse artikli 4 lõike 2 kohaselt võimalus teatada, milliste muude tingimuslike meetmete või alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet ta on valmis teostama.

40 Eelotsusetaotlusest nähtub siiski, et Eesti Vabariik ei ole seda võimalust kasutanud ning Eesti õigus näeb ette vaid selliste tingimuslike meetmete või alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalve, mis on loetletud raamotsuse 2008/947 artikli 4 lõikes 1.

41 Selles kontekstis tuleb märkida, et kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest ei ole selles sättes loetletud kohustuste ja juhiste kategooriate hulgas sõnaselgelt nimetatud.

42 Samas viitab raamotsuse artikli 4 lõike 1 punkt d laiemale kategooriale „juhised, mis on seotud käitumise[ga]“.

43 Kuna viimati nimetatud väljendit ei ole raamotsuses määratletud, siis tuleb selle tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisel Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt lähtuda selle tähendusest tavakeeles, võttes arvesse nii väljendi kasutamise konteksti kui ka selle õigusakti eesmärke, milles seda kasutatakse (vt selle kohta 25. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Ketelä, C-592/11, EU:C:2012:673, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 Sellega seoses tuleb märkida esiteks, et süüdimõistetule pandud kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest tuleb – kui ettekirjutust, mis määrab kindlaks selle isiku käitumise – käsitada „juhisena, mis on seotud käitumisega“, sellele väljendile tavakeeles antud tähenduses.

45 Teiseks näitab ka kontekst, millesse raamotsuse 2008/947 artikli 4 lõike 1 punkt d kuulub, et seda sätet tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab muu hulgas sellist kohustust.

46 Esimesena tuleb märkida seoses eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusega võimaluse kohta kohaldada seda raamotsust nimetatud kohustusele, kuivõrd see ei hõlma tema hinnangul aktiivsete järelevalvemeetmete võtmist täidesaatva liikmesriigi poolt, et mitme raamotsuse artiklis 4 nimetatud tingimusliku meetme puhul ei ole tingimata vaja võtta selliseid aktiivseid järelevalvemeetmeid. See on nii muu hulgas kohustuse puhul mitte siseneda teatavatesse paikadesse või kindlaksmääratud piirkondadesse, vältida kontakte konkreetsete isikutega või vältida kontakte konkreetsete esemetega, mida on nimetatud raamotsuse artikli 4 lõike 1 punktides b, f ja g.

47 Teisena tuleb täheldada, et raamotsuse 2008/947 artikli 14 lõike 1 esimene lõik näeb ette, et täidesaatva riigi pädeval asutusel on õigus muu hulgas vastu võtta kõigi täitmisele mittepööratud karistustega seotud edasisi otsuseid eelkõige juhul, kui süüdimõistetu paneb toime uue kuriteo.

48 Nagu tuleneb raamotsuse artikli 14 lõike 1 punktidest a ja b, võib nende alusel vastuvõetavate otsustega muuta tingimuslikku meedet, muuta katseaja kestust või pöörata karistus täitmisele.

49 Sellest järeldub, et sellise kohtuotsuse tunnustamise, millega on mõistetud täitmisele mittepööratud karistus, üks õiguslikke tagajärgi on anda täidesaatva liikmesriigi pädevale asutusele õigus võtta esialgse tingimusliku karistuse suhtes meetmed, mida peetakse vajalikuks, kui süüdimõistetu paneb toime uue kuriteo.

50 Sellistel tingimustel viiks raamotsuse 2008/947 artikli 4 lõikes 1 toodud loetelu tõlgendamine nii, et see ei hõlma kohustust hoiduda uue kuriteo toimepanemisest, paradoksaalse tulemuseni.

51 Nimelt tähendaks selline tõlgendus, et süüdimõistetu elukoha liikmesriigi pädeval asutusel puuduks juhul, kui süüdimõistetu paneb toime uue kuriteo, õigus võtta edasisi meetmeid, kui sellise kohtuotsusega, millega on mõistetud täitmisele mittepööratud karistus, seatakse täitmisele mittepööramise ainsaks tingimuseks selle kohustuse järgimine. See õigus oleks nimetatud asutusel aga siis, kui täitmisele mittepööratud karistusega oleks seotud mõni muu raamotsuse 2008/947 artikli 4 lõikes 1 nimetatud kohustus, millel ei ole otsest seost uue kuriteo toimepanemisega. Viimati nimetatud lahendus oleks kohaldatav eeskätt juhul, kui muul kohustusel on väga piiratud ulatus, nagu on raamotsuse artikli 4 lõike 1 punktis a ette nähtud kohustus teavitada konkreetset asutust elukoha või töökoha mis tahes muutusest, või kui sellel muul kohustusel ei ole mingit seost täidesaatva liikmesriigiga, nagu raamotsuse artikli 4 lõike 1 punktis b ette nähtud kohustus mitte siseneda otsuse teinud riigi kindlaksmääratud piirkondadesse.

52 Kolmandana, kui nõustuda, et raamotsuse 2008/947 alusel on võimalik tunnustada kohtuotsust, millega on mõistetud täitmisele mittepööratud karistus, kui see karistus on jäetud täitmisele pööramata üksnes tingimusel, et hoidutakse uue kuriteo toimepanemisest, siis aitab see kaasa raamotsuse eesmärkide saavutamisele. Nimetatud raamotsuse artikli 1 lõikest 1 ning põhjendustest 8 ja 24 tulenevalt on sellel raamotsusel kolm üksteist täiendavat eesmärki: süüdimõistetute taasühiskonnastamise hõlbustamine, kannatanute ja avalikkuse kaitse parandamine üldiselt, hoides ära korduvkuritegevust, ning sobivate tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite kohaldamise hõlbustamine juhul, kui teo toimepanija ei ela süüdimõistva otsuse teinud liikmesriigis.

53 Just selle liikmesriigi ametiasutused, kus süüdimõistetu elab, sobivad üldjuhul paremini teostama nimetatud kohustuse täitmise üle järelevalvet ja määrama võimaliku rikkumise korral vajalikud tagajärjed, kuna neil on põhimõtteliselt parem võimalus hinnata rikkumise laadi, rikkuja olukorda ja tema taasühiskonnastamise eeldusi.

54 Lisaks tuleb tõdeda, et seos karistuse täitmisele pööramata jätmise ja kohustuse vahel hoiduda uue kuriteo toimepanemisest, on mõeldud selleks, et hoida ära korduvkuritegude toimepanemine. Niisiis, kui lubada elukoha liikmesriigi pädeval asutusel määrata võimaliku rikkumise korral vajalikud tagajärjed, aitab see kaasa eesmärgile kaitsta kannatanuid ja avalikkust üldiselt.

55 Eeltoodust tuleneb, et kohustus hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest võib põhimõtteliselt kujutada endast tingimuslikku meedet raamotsuse 2008/947 artikli 2 punkti 7 tähenduses, kui see on üks tingimustest, mis on vangistuse täitmisele pööramata jätmisele seatud.

56 Samas on oluline rõhutada, et raamotsuse artikli 2 punktis 2 on täpsustatud, et täitmisele mittepööratud karistusega seotud tingimuslikud meetmed võivad olla lisatud kohtuotsusele või olla kindlaks määratud karistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevas eraldi otsuses, mille on teinud pädev asutus.

57 Lisaks tuleneb nimetatud raamotsuse artikli 2 punktist 7, et tingimuslikud meetmed, millele see viitab, on määratlusest tulenevalt „pädeva asutuse poolt määratud“.

58 Sellest järeldub, et kohtuotsuse teinud liikmesriigi pädeva asutuse ülesanne on kindlaks määrata tingimused, millistel jäetakse mõistetud vabadusekaotuslik karistus või vabadust piirav meede täitmisele pööramata, võimaldades nii täidesaatva liikmesriigi asutustel kohtuotsuse või karistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsuse alusel kindlaks teha, milliseid tingimuslikke meetmeid süüdimõistetule on kohaldatud. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb kontrollida, kas edastatud kohtuotsuses sisalduvaid andmeid silmas pidades vastavad põhikohtuasja asjaolud sellele olukorrale.

59 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esitatud küsimusele vastata, et raamotsuse 2008/947 artikli 1 lõiget 2 tuleb koostoimes sama raamotsuse artikli 4 lõike 1 punktiga d tõlgendada nii, et sellise kohtuotsuse tunnustamine, millega on mõistetud vangistus, mis on jäetud täitmisele pööramata üksnes tingimusel, et täidetakse seadusjärgset kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest, kuulub selle raamotsuse kohaldamisalasse, kui see seadusjärgne kohustus nähtub nimetatud kohtuotsusest või selle kohtuotsuse alusel tehtud vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevast otsusest; seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Kohtukulud

60 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/947/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kohtuotsuste ja vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevate otsuste suhtes, et teostada tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet, artikli 1 lõiget 2 tuleb koostoimes sama raamotsuse artikli 4 lõike 1 punktiga d tõlgendada nii, et sellise kohtuotsuse tunnustamine, millega on mõistetud vangistus, mis on jäetud täitmisele pööramata üksnes tingimusel, et täidetakse seadusjärgset kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest, kuulub selle raamotsuse kohaldamisalasse, kui see seadusjärgne kohustus nähtub nimetatud kohtuotsusest või selle kohtuotsuse alusel tehtud vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevast otsusest; seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Bonichot Safjan Bay Larsen

Toader Jääskinen

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 26. märtsil 2020 Luxembourgis.

Kohtusekretär
A. Calot Escobar

Esimese koja president
J.-C. Bonichot